

„EK chce převzít dohled nad médii.“ Jourová přišla s další velkou regulací, protestuje jen pár zemí

- CZ24 News | 3. ledna 2023

EU: Vedle omezování velkých digitálních platforem, nedávného zveřejněného [návrhu](#) z českého úřadu vlády zavést cenzuru v rámci tzv. boje proti dezinformacím, přišla bez velkého zájmu už v září místopředsedkyně Evropské komise Věra Jourová nikoli se směrnicí, ale přímo s nařízením, které má zásadně regulovat média v zemích EU. Jourová se netají tím, že část nařízení je zaměřena proti zemím jako Maďarsko a Polsko, kde mají vládnoucí strany ovládat skrze dotace média. Návrh nařízení nazvaný [Evropský akt o svobodě sdělovacích prostředků](#) je však mnohem širší, postihuje zhruba čtyři různé oblasti, omezuje vlastníky médií a vytváří mediální regulační orgán na evropské úrovni s velkými pravomocemi, který má být nezávislý na členských státech, ale - jak to vypadá - zato po vůli Evropské komise. Proti tomu protestují například Maďarsko nebo Německo, podle kterých Brusel porušuje subsidiaritu. Premiérka spolkové země Porýní-Falc Malu Dreyerová přímo uvedla, že EK chce převzít dohled nad médii.

Se záměrem regulovat média přišla už v roce 2021 šéfka Komise Ursula von der Leyenová, když zdůraznila úlohu informací jako „veřejného statku“. Mediální společnosti nelze podle ní srovnávat s jinými podniky a nezávislost musí být chráněna na úrovni EU. Jak se píše v úvodu [důvodové zprávy](#) k nařízení, které má regulovat evropská média, mediální odvětví je jedním z „ekosystémů, které mají klíčový význam pro inkluzivní a udržitelné oživení a pro souběžnou (zelenou a digitální) transformaci hospodářství EU“.

Nařízení má čtyři cíle. Jednak podporovat přeshraniční působení médií v rámci EU a přeshraniční investice do médií, dále celoevropskou regulaci médií, která je nyní povětšinou na úrovni členských zemí, a je tak různorodá, třetím cílem je omezení podle EK nepřiměřených veřejných a soukromých zásahů do redakční svobody a posílení ochrany novinářských zdrojů a samotných novinářů. Za čtvrté se návrh věnuje transparentnímu monitoringu metodik měření sledovanosti a spravedlivému rozdělování státních a veřejných peněz do médií. Neprůhledným a nespravedlivým zadáváním reklamy státem je narušován vnitřní trh EU, uvádí návrh nařízení. Nicméně například ve Francii jsou velké deníky přímo spolufinancovány státem, nikoli jen skrze zadávání inzerce.

Právě v otázce rozdělování peněz se Jourová netají tím, že nařízení je postaveno proti praktikám, které se mají objevovat v Maďarsku, Polsku, ve Slovinsku, v Řecku i jinde. „Negativní trend se projevuje v jakémsi uzavřeném kruhu, zejména politizace. Projevuje se tak, že někdo vyhraje volby a rozhodne se, že ‚si to ponechá‘, což znamená, že odstřihne všechny kritiky. V principu, aby si to pomyslné žezlo mohl ponechat, tak v zásadě použije i veřejné peníze, rozpočet, který má svěřen ze strany daňových poplatníků, a kruh se uzavírá v tom, že si takovýto ‚vládce‘ čím dál více kupuje média, a tím pádem i příznivé zprávy o něm samém,“ [popsala](#) Jourová pro Český rozhlas. Nařízení požaduje transparentnost a spravedlnost, ale konkrétní mechanismus takového přerozdělování státních a veřejných peněz do médií už moc nespecifikuje. Nařízení také zohledňuje financování médií přes hranice členských zemí a ze třetích zemí.

Návrh EK dále upravuje i financování veřejnoprávních médií, které by mělo být víceleté, aby se předešlo tlakům na tato média ze strany státu a vlády a média veřejné služby by získala stabilitu. „O takovém financování by se mělo rozhodovat a prostředky by měly být přidělovány na víceletém

základě v souladu s posláním veřejné služby poskytovatelů veřejnoprávních sdělovacích prostředků, aby se předešlo možnému nepatřičnému ovlivňování při každoročních jednáních o rozpočtu,” uvádí dokument.

Nařízení také stanovuje, že lidé musí s jistotou vědět, kdo vlastní zpravodajské sdělovací prostředky, nejen formálně, ale skutečně – a také jaké jsou podíly jednotlivých vlastníků. To bude muset být viditelně v konkrétním médiu zveřejněno, „aby tak (lidé) mohli odhalit a rozpoznat případné střety zájmů, což je předpokladem pro vytváření dobře informovaných názorů a tím i pro aktivní účast v demokracii“. Některá ustanovení, například výše zmíněné, se nevztahují na malá média, na mikropodniky. Jedním ze tří možných kritérií mikropodniku podle legislativy EU je například počet do 10 zaměstnanců.

Zrušení redakční suverenity vydavatelů?

Nařízení rovněž posiluje postavení novinářů na úkor vlastníka médií, vztah ale samo nařízení nekonkretizuje, to činí zvláštní katalog ([add 51](#)) doporučených mechanismů, čím se vztah dál problematizuje. „Akcionáři a jiné soukromé subjekty, které mají podíl v poskytovatelích mediálních služeb, mohou v zájmu dosažení ekonomických nebo jiných výhod jednat způsobem, který překračuje nezbytnou rovnováhu mezi jejich vlastní svobodou podnikání a svobodou projevu na jedné straně a redakční svobodou projevu a právy uživatelů na informace na straně druhé,” praví se v dokumentu.

Proto by „poskytovatelé mediálních služeb měli přijmout přiměřená opatření, aby po dohodě mezi vlastníky a redaktory o celkové redakční koncepci zaručili redaktorům svobodu přijímat individuální rozhodnutí v rámci své profesní činnosti“. Dokument nicméně konstatuje, že tato opatření nemají narušit ekonomický provoz média. „Nařízení uznává, že cíl podpory redakční nezávislosti je třeba sladit s legitimními právy a zájmy soukromých vlastníků sdělovacích prostředků.“

Vůči preferování redaktorů na úkor vlastníka nebo vydavatele se rázně ohrazují především němečtí vydavatelé. Jak uvádí [server](#) Deutsche Welle, také s odkazem na Der Spiegel, podle vydavatelů jde o faktické zrušení redakční suverenity vydavatelů, což znamená zničení svobody tisku. Podobně se vyjádřili evropští vydavatelé. EK tuto kritiku považuje za přehnanou.

Zvláštní důraz klade EK na existenci a zřizování samoregulačních iniciativ a orgánů v mediálním prostoru, a to s ohledem nejen na zmíněné vztahy, ale i na tzv. boj proti dezinformacím a dodržování pravidel těchto samoregulačních iniciativ. Dopady takovéto samoregulace pak mají být každoročně vyhodnocovány na evropské úrovni.

Nařízení EK ve svém návrhu posiluje ochranu zdrojů novinářů, ochranu samotných novinářů i jejich rodin, včetně nepřípustnosti sledování novinářů. „Zejména poskytovatelé mediálních služeb a novináři (včetně těch, kteří pracují v nestandardních formách zaměstnání, jako jsou osoby samostatně výdělečně činné) by měli mít možnost spolehnout se na důkladnou ochranu novinářských zdrojů a komunikace, včetně ochrany před nasazením sledovacích technologií...“

Dokument rovněž upravuje postavení globálních a velmi velkých platforem vzhledem k poskytovatelům obsahu. „Globální online platformy fungují jako brány k mediálnímu obsahu a jejich podnikatelské modely mají tendenci ‚vynechávat‘ zprostředkovatele přístupu k mediálním službám a posilovat polarizující obsah a dezinformace,” uvádí materiál EK.

Nařízení dává například za povinnost globálním platformám zdůvodňovat svá rozhodnutí vůči poskytovatelům obsahu. Například určuje, že „pokud se poskytovatel velmi velké online platformy rozhodne pozastavit poskytování svých online zprostředkovatelských služeb“ v souvislosti s definovanými pravidly, musí dotčenému poskytovateli mediálních služeb sdělit odůvodnění

připojené k tomuto rozhodnutí, a to předtím, než pozastavení nabude účinku. Stížnosti od poskytovatelů mediálních služeb musí tyto platformy řešit přednostně.

Nový celoevropský regulační orgán

Jelikož se mediální trh tak stává stále komplikovanějším, proto podle Komise mají nezávislé vnitrostátní regulační orgány nebo podobné subjekty klíčový význam pro řádné uplatňování práva v oblasti sdělovacích prostředků v celé Unii. Avšak „v zájmu zajištění jednotného uplatňování tohoto nařízení a dalších právních předpisů Unie v oblasti sdělovacích prostředků je třeba zřídit na úrovni Unie nezávislý poradní orgán, který by tyto orgány nebo subjekty sdružoval a koordinoval jejich činnost“.

A právě zřízení tohoto celoevropského regulačního orgánu vzbuzuje značnou nevoli v zemích, které si uvědomily, že regulace mediálního prostředí se tímto de facto přesouvá z členských zemí do Bruselu a pravomoci narůstají. Zatím podle dosud zveřejněných zpráv se proti tomu staví jen čtyři země, a to Maďarsko, Polsko, Rakousko a Německo. Zvláště odpor Německa vzbuzuje v Bruselu nevoli.

„Není divu, že polská a maďarská vláda kritizují evropský zákon o svobodě médií. Zákon je koneckonců i reakcí na negativní vývoj v těchto zemích, kde se vlády snaží (médiá) kontrolovat,“ řekla Jourová. „Víc mě znepokojují kritické hlasy z Německa. Tam se některé úřady a zájmové skupiny domnívají, že německý systém dohledu nad sdělovacími prostředky funguje mimořádně dobře a že zákon o svobodě médií proto není nutný,“ [prohlásila](#) Jourová.

Zatímco výše zmíněné regulace jsou často jen obecné, zřízení a pravomoci nového orgánu jsou přesně specifikovány. Ve sboru (evropského mediálního regulačního orgánu) by měli zasedat vysocí představitelé vnitrostátních regulačních orgánů nebo podobných subjektů, a to z každé členské země jeden s hlasovacím právem. Orgán je vydáván za poradní a nezávislý, nicméně jen vzhledem k mediálním hráčům, vládám a dalším institucím v členských zemích.

„Aniž jsou dotčeny pravomoci svěřené Komisi Smlouvami, je nezbytné, aby Komise a sbor úzce spolupracovaly. Sbor by měl zejména aktivně podporovat Komisi při plnění jejích úkolů,“ píše se doslova v dokumentu. Přitom pravomoci sboru mají být poměrně značné, má například organizovat smířčí řízení a vstupovat do nich, předkládat stanoviska jak směrem do členských zemí, tak směrem ke Komisi. Sbor má také koordinátorské pravomoci v případě, kdy členské země vydávají opatření vůči médiím ze třetích zemí, které působí směrem do členské země EU, nebo v případě koncentrací a fúzí na mediálním trhu.

Obavy a kritika

[Kritika](#) návrhu nařízení EK zazněla už na podzim od výboru pro evropské záležitosti maďarského parlamentu. Podle něj porušuje zásadu subsidiarity. Poslanec Zoltán Tessely z vládního Fideszu řekl, že návrh nařízení je „dalším důkazem kradmého úmyslu Komise rozšířit své pravomoci“. Uvedl, že obecné cíle různorodosti médií, svobody projevu, ochrany novinářů a různorodých informací lze „podporovat“, domnívá se však, že záležitost médií nespadá ani do výlučné, ani sdílené pravomoci EU.

„Smlouvy EU nedávají unijním institucím bianco šek, aby si dělaly, co chtějí,“ řekl Tessely s tím, že rozmanitost médií se projevuje i v tom, že se liší i předpisy členských zemí, které odrážejí „rozmanité tradice“ každého národa. Opoziční maďarské strany naopak uvedly, že vládní strany se vlastně bojí ztráty moci nad médií.

Největší [odpor](#) vzbuzuje návrh v Německu, kde Berlín věc delegoval na spolkové země. „Komise se nejen povyšuje na mediální zákonodárce, ale zároveň chce převzít dohled nad médii,“ kritizovala koncem listopadu nařízení ve Spolkové radě premiérka země Porýní-Falc Malu Dreyerová (SPD).

Brusel z pohledu spolkových zemí překračuje meze své odpovědnosti. „Ne vše lze ospravedlnit dokončením vnitřního trhu,“ říká zase hesenská ministryně pro spolkové a evropské záležitosti Lucy Puttrichová (CDU). Nelíbí se jí, že podle nařízení musí nový mediální orgán EU často jednat „ve shodě“ s Komisí. Spolková rada proto koncem listopadu vydala „stížnost na subsidiaritu“. Od roku 2007 mohou národní komory parlamentů pomocí tohoto nástroje ukázat Evropské komisi „žlutou kartu“, pokud se domnívají, že Brusel přebírá něco, co nepatří do kompetence orgánů EU. Ale není to nic jiného než varování. Puttrichová přiznává, že nástroj se zatím ukázal jako „slabý až nevhodný“.

[Komentář](#) deníku Frankfurter Allgemeine Zeitung z konce roku klade nové mediální nařízení EK mezi hlavní záležitosti, na které si Německo v roce 2023 v mediální oblasti musí dávat pozor. „Evropská komise stále hledá nové výmluvy, jak odebrat pravomoci členských států... Spolkové země nechtějí nečinně přihlížet, jak nezávislost německých médií omezuje evropský superkontrolní úřad,“ píše Helmut Hartung ve FAZ.

[ZDROJ](#)